

הסיוע ההומניטרי לרצועת עזה

בחודשים האחרונים מנהל צה"ל מלחמה בעומק רצועת עזה, במטרה לפרק את יכולותיו הצבאיות והשלטוניות של ארגון הטרור חמאס ולייצר את התנאים להשבת החטופים. חמאס, בהיותו ארגון טרור, מנצל את האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה לצרכיו – הוא פועל מתוך מרכזי האוכלוסייה, מנצל תשתיות אזרחיות כמפקדות צבאיות ומוקדי לחימה, ומשתמש באוכלוסייה האזרחית בתור מגן אנושי – כל זאת בניגוד מוחלט לדיני הלחימה ולדין הבינלאומי.

על מנת להבטיח את העמידה במטרות המלחמה, ובכדי לממש את ייעודו בהגנה על מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה, פועלים כוחות צה"ל גם בתוך היישובים השונים ברצועת עזה. **מדינת ישראל, מצמצמת ככל האפשר את הפגיעה באזרחי הרצועה שאינם משויכים לארגוני הטרור – מאפשרת להם להתפנות מאזורי הלחימה וכן מאפשרת הכנסה של סיוע הומניטרי לתוך הרצועה.**

סוגיית הכנסת הסיוע ההומניטרי עלולה לעורר בקרב החיילים תחושות מורכבות וטבעיות של תסכול ושל כעס, המתגברות לאור הדיון הציבורי המתקיים בנושא. דף זה ישמש אותך לניהול שיח עם החיילים בנושא – **שיח זה הוא חיוני כדי להבטיח את ביצועה של המשימה על הצד הטוב ביותר, באופן ממלכתי ומקצועי, וכדי להגביר את הבנת ההקשרים הרחבים של המשימה.**

מדוע ישראל מאפשרת לסיוע ההומניטרי להיכנס ומה היא מקבלת בתמורה להכנסת הסיוע?

עזה היא אחד מהמקומות הצפופים ביותר בעולם, וחלקים נרחבים מהאוכלוסייה נתמכו בסיוע של ארגונים בינלאומיים גם בעבר. במלחמה, מאגרי המזון שהיו ברצועה מדלדלים וגדלה המורכבות להכנסת סחורות לשטח. מצבה החומרי של האוכלוסייה מחריף והיא הופכת תלויה אף יותר בסיוע ההומניטרי חיצוני, שנעשה משמעותי והכרחי עבורם אף יותר. מדינת ישראל היא מדינה שומרת חוק הפועלת גם במסגרת המלחמה בהתאם לדיני הלחימה, שמטרתם לאפשר למדינה דמוקרטית להתמודד עם האתגרים המיוחדים העולים במלחמה. הציות לחוק הוא אחד ההבדלים המרכזיים בין מדינת ישראל ובין אויביה, המפרים את דיני הלחימה בצורה

יום-יומית. **החובה לאפשר הכנסת סיוע הומניטרי לרצועת עזה היא חלק מהחובות של מדינת ישראל כחלק מדיני הלחימה.**

עמידה בדיני הלחימה הכרחית ונדרשת, בראש ובראשונה משום שמדינת ישראל היא מדינה הפועלת בהתאם לדין אליו היא התחייבה. המחויבות של מדינת ישראל לדיני הלחימה מלווה אותה מעת הקמתה, וכמו כל חוק – יש לקיים אותו. מדינת ישראל היא חלק פעיל ממדינות העולם המעצבות את הדין הבינלאומי, וככזו עליה לציית לכללים שהייתה שותפה לעיצובם.

עמידה בדיני הלחימה חשובה גם בהיבטי הסיוע הזר לפעולה הישראלית – **מדינות שמשתפות פעולה עם ישראל יוכלו להמשיך ולעשות כך רק אם ישראל תעמוד בדיני הלחימה.** לישראל שיתוף פעולה ביטחוני עם מדינות רבות בעולם – ברכישת נשק ומערכות הגנה, בשיתוף פעולה עם שירותי ביטחון ומוודיעין זרים, וכו'. אי-עמידה בדיני הלחימה מצד ישראל יגרום למדינות השונות להפסיק לשתף עמה פעולה בנושאים הביטחוניים.

כמו-כן, **אי-עמידה בדין גוררת עיצומים בינלאומיים (סנקציות).** לקהילה הבינלאומית יש כלים שונים 'להעניש' מדינות שלא פועלות בהתאם לדיני הלחימה (אחת הדוגמאות הידועות היא הסנקציות שהוטלו על רוסיה במסגרת לחימתה באוקראינה), ואי-עמידה בדין הבינלאומי עלול לגרום להפעלת עיצומים שונים, מדיניים וכלכליים, על המדינה.

הסיוע ההומניטרי לרצועת עזה

איזה סיוע מגיע לרצועה, מי שולח אותו, ומה התפקיד של ישראל בכל זה?

הסיוע ההומניטרי שנכנס לרצועת עזה הוא סיוע בסיסי למחיה וכולל בין היתר – מזון, מים, ציוד רפואי, ציוד הנדרש למחסות, גז בישול, דלק ועוד. הסיוע מגיע ממדינות שונות בעולם ומארגונים בינלאומיים – איחוד האמירויות, ערב הסעודית, טורקיה, ארה"ב, בריטניה, צרפת, תכנית המזון העולמית, ארגוני האו"ם, ועוד.

הסיוע ההומניטרי נפרק בנמלי הים ובמעברים היבשתיים, עובר תהליך בידוק בטחוני בידי ישראל, במטרה לוודא שאינו כולל ציוד שיכול לשמש לפעילות טרור, ואז מועבר בתיאום צה"ל לארגונים הבינלאומיים שבתוך רצועת עזה. לנוכח הקשיים השונים בהכנסת סיוע הומניטרי בנתיבים היבשתיים, מדינות שונות בעולם מבצעות גם הצנחות והחפות של סיוע הומניטרי מהאוויר ומהים, במטרה להגביר את היקפי הסיוע שנכנס.

האם הסיוע ההומניטרי באמת מגיע לתושבי הרצועה הזקוקים לו?

צה"ל עושה את המיטב כדי לתאם את תנועת משאיות הסיוע לנקודות החלוקה, בהן יכולים האזרחים לקבל את הסיוע. כך, מגדיל צה"ל את הסיכוי שהסיוע יגיע ליעדו – האוכלוסייה האזרחית. עם זאת, היו מקרים בהם ארגון הטרור חמאס השתלט על המשאיות והשתמש בהן לצרכיו. מצטרפים לכך מקרים בהם נבזזו משאיות בידי אזרחים עזתיים טרם הגעתן ליעד.

מדוע לא מתנים את הכנסת הסיוע ההומניטרי בתמורה להישג כלשהו (החזרת החטופים / הפעלת לחץ על חמאס / המרדת האוכלוסייה נגד חמאס)?

ישראל נמצאת במלחמה נגד ארגון חמאס ולא נגד אזרחי רצועת עזה. כפועל יוצא מכך, צה"ל לא רואה באוכלוסייה האזרחית כאויב, לא מונע ממנה מזון, ולא משתמש בה ככלי להשגת יעדים שונים. המשפט הבינלאומי אף אוסר על שימוש בהרעבה כאמצעי לחימה. לפי הדין הבינלאומי, לאוכלוסייה האזרחית עומדת זכות לקבל סיוע הומניטרי, ולא ניתן להתנות את הזכות הזו בהתקדמותם של הישגים נפרדים, שאינם קשורים אליה.

אז מה בעצם צה"ל צריך לעשות עם הסיוע ההומניטרי?

צה"ל, כצבאה של מדינת ישראל, פועל על-פי מצפן ערכי חד, ומשתמש בנשקו ובכוחו רק למטרות לשמם הם נועדו ולצמצם את הפגיעה באזרחי הרצועה שאינם משויכים לארגוני הטרור. הסיוע ההומניטרי מהווה חלק ממאמץ זה. ההחלטה על היקף הסיוע ההומניטרי, אופיו, היקפו והדרך בה יועבר, נתונה בידי של הדרג המדיני המביא לידי ביטוי שיקולים מדיניים מורכבים. צה"ל, בהיותו כפוף לדרג המדיני, ממלא את הוראותיו ומאפשר לו להוציא לפועל את מדיניותו, בכפוף לחוק.

ומה אם בקרב המשרתים יש מי שמתנגד להחלטת הדרג המדיני לסיוע?

כאזרחים, כל אחד ואחת מאתנו מחזיק בעמדה כזו או אחרת ביחס לסיוע ההומניטרי, אך כחיילים אנחנו נדרשים לציית לפקודות, להקפיד על משמעת ולמלא את הוראות מפקדינו. עלינו גם לזכור כי עיני העולם כולו נשואות למאמץ הסיוע ההומניטרי, וכמי שמעורבים במאמץ זה אנו פועלים כנציגיה של מדינת ישראל ולא כאנשים פרטיים. נוודא כי אנחנו פועלים כשהמשימה תמיד ראשונה לנגד עינינו וכי אנו מקפידים על פעולה ממלכתית.

"ביקרתי בחמ"ל הפיקוד ההומניטרי החדש שהקמנו כאן היום, על מנת לשפר את האופן שבו אנו מתאמים את חלוקת הסיוע בעזה. אנחנו נמשיך לפעול על מנת להגן על ארגונים בינלאומיים המחלקים סיוע הומניטרי... אנו רואים חשיבות רבה בהמשך מתן הסיוע ההומניטרי ונמשיך לפעול כדי לסייע במאמץ חיוני זה."

(ראש המטה הכללי, רא"ל הרצי הלוי, אפריל 2024)